

שיחת השבוע

הבד יוצא לאור על-ידי צעירי-אגודת-חב"ד - המרכז • עורך: מנחם ברוד • יו"ר: הרב יוסף-יצחק אהרונוב

יש חדש

כל הארץ תהלוכות

ביום שלישי, ל"ג בעומר, יהיו אי"ה בכל עיר ויישוב בארץ תהלוכות הילדים, בסממנים "יחד כל ילדי ישראל". בתהלוכות ישתתפו מאות אלפי ילדים, מכל גוני הציבור בארץ. במרכז ירושלים מתוכננת התהלוכה הגדולה והמרכזית, ובה אמורים להשתתף יותר מעשרת-אלפים ילדי תלמודי-תורה מכל רחבי העיר.

ספרון חדש

כמסורת השנים האחרונות, זוכים כל משתתפי התהלוכות בשי מיוחד - ספרון חדש וצבעוני. הספרון, לעזור ליהודים שמו, מגיש סיפור מרתק, שיש בו מסר של אהבת-ישראל ואמונת צדיקים. את מרבית הספרונים שהופיעו בעבר אפשר להשיג ביוזאיקה, טל' 704120-700-1.

זכות המשקה

נמשך המבצע שמאפשר לתרום שתייה עבור ילדי ישראל המשתתפים בתהלוכות ל"ג בעומר. תמורת חב"ד 80 ש"ח יחולקו לילדים שקיות שתייה (בכמות של ח"י רוטל). שמות התורמים יועברו לברכי לציון רשב"י והרבי מליובאוויטש. מוקד התרומות 700952-700-1.

אוהל במירון

צעירי-חב"ד מפעילים אוהל מרכזי לפעילות ליד ציון רשב"י במירון. באוהל זה, המאויש בתלמידי ישיבות חב"ד מכפר-חב"ד ומ'צעירי השלוחים' בצפת, מתקיימת פעילות ענפה לזיכוי המוני בית-ישראל בהנחת תפילין, לצד מכירת ספרי חסידות במחירים מוזלים. כמו-כן מוצב במקום מרקע ענק, שעליו מוקרנים לאורך כל היממה התועודיות ומראות-קודש מהרבי מליובאוויטש.

זמני השבוע

ירושלים תליאביב חיפה באריבע אילת ניו-יורק
7:44 7:04 7:08 6:59 7:07 6:51
כניסת השבת
8:50 8:03 8:09 8:11 8:10 8:08
צאת השבת

פרקי אבות: פרק ד

כתובת המערכת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915

טל' 03-9607588 • פקס 03-9606169

www.chabad.org.il • chabad@chabad.org.il

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולכשרות

נא לשמור על קדושת הגיליון

יהדות מנחילים באהבה

הדור הצעיר אינו חש קרבה ואהבה לתנ"ך ולמסורת ישראל, משום שהוציאו מהתנ"ך את הנשמה והחיות. נשאר רק הגוף, וגוף בלא נשמה הוא חסר-חיים

ה'מומחים' למיניהם ודאי יציעו תאוריות שונות ומשונות וימליצו על 'דרכי הוראה' חדשניות. הם כמובן לא ישימו את האצבע על שורש הבעיה. את האמת הזאת אין אוהבים לשמוע.

מי יכול לחנך

הבעיה היא, שהוציאו מהתנ"ך ומדברי ימי ישראל את הנשמה והחיות. נשאר רק הגוף, וגוף בלא נשמה הוא חסר-חיים ומשעמם. כל עם מתעניין בשורשי משום שהוא סופג עם לדתו אהבת מולדת, גאוות-עם וזיקה למסורת האומה. כאן עושים בדיוק ההפך - את אהבת המולדת מכנים בלעג 'לאומנות', לאהבת-העם קוראים 'זעזענות', ואת המסורת גודעים בסכין חד. מנסים לגדל דור צעיר בלא שורשים, ואחר-כך תמהים שהוא אינו מחובר אליהם.

בשנים האחרונות נידון הנושא בכמה וכמה פורומים, ולא-אחת עלתה הטענה, שאין צורך במרצים בעלי רקע דתי, משום שהמורים יכולים ללמד בעצמם את החומר. המציאות אינה כזאת. קודם-כול, לרוב המורים אין הידע הדרוש להנחלת המורשת, והעיקר - אין בכוחם לחבב את הנושא על התלמידים.

מורה מוצלח אינו מי שיודע לדקלם חומר, אלא מי שיודע להקנותו בחיות ובהתלהבות ולסחוף את התלמידים. מי שאינו חי על-פי מסורת ישראל, מתקשה להתרגש ממנה ולאהבה, וממילא אין בכוחו להעבירה לדור הבא. רק מורים שהמסורת היא להם חוויה אישית, מסוגלים להקנותה כחוויה לבני הדור הצעיר.

הביטו וראו איך חיים ילדים רכים עם פרשת-השבוע. הם מספרים עליה בהתלהבות בשולחן השבת ונהנים לשמוע אמרה טובה או פירוש נאה. מדוע? משום שהם אינם לומדים אותה כטקסט ארכאי שצריך 'לנתח' אותו בהשוואה לתרבויות אחרות, אלא כחוויה אמיתית שאיתה חיים יום-יום.

כדי לחנך לערכים, צריך לחיות על-פיהם, לנשום אותם ולאהבם. מורים כאלה יחוללו את המפנה.

אין צורך לערוך סקר מקצועי כדי לדעת שהציבור אינו רווה נחת ממערכת החינוך הכללית. כמעט כל הורה יאמר שהוא מתגעגע לחינוך של פעם, לימים שמוסדות החינוך העניקו ערכים, השרישו אהבה לעם ולארץ, הנחילו ידע בתנ"ך ובמורשת ישראל.

מדברים הרבה על רפורמות במערכת החינוך, אבל אם תבחנו את כל התכניות תגלו שהכול עוסק בחומר ולא ברוח, בגוף ולא בנשמה. מדברים על מקצועיות ועל ציונים, על שכר ועל תנאים. אין איש מציב כיעד את החזרת הגלגל לאחור, לימים שבית-הספר חניך ולא הסתפק בהקניית ידע.

שורש הבעיה

במסורת ישראל מאופיין ל"ג בעומר כיום של תגבור החינוך היהודי. במזרח אירופה נהגו ה'מלמדים' לצאת ביום זה עם תלמידיהם אל השדות, לשחק בחץ וקשת ולהשריש בליבם את ערכי היהדות. המסורת החסידית מספרת על תהלוכת ילדים שקיים הבעל-שם טוב בל"ג בעומר, מסורת שמתקיימת כיום בהיקף רחב בתהלוכות הילדים הרבות שמתקיימות ברחבי הארץ והעולם. זה אפוא הזמן לדון מעט במשמעות החינוך.

השאלה הגדולה היא - מה קרה? הדור שהקים את המדינה הביא עמו את האהבה לתנ"ך. הילדים נקראו בשמות תנ"כיים. שמות הערים והיישובים נשאבו מהתנ"ך. הייתה אפילו מגמה להתחבר ישירות אל ימי התנ"ך, תוך דילוג על התקופה שבתווך. והנה כל זה נגזז ונעלם, והדור הצעיר אינו מרגיש שום קרבה ואהבה לתנ"ך.

התלמידים אדישים גם לתולדות עמנו. לכאורה אך טבעי הוא שהצעירים ירצו לדעת מי הם ומאין באו. במדינות אחרות יש התעניינות רבה בהיסטוריה של העם ובתולדות האומה. ואילו אנו, בני העם העתיק ביותר בעולם, שההיסטוריה שלו היא העשירה והמרתקת ביותר - פתאום אין ילדינו מוצאים בה עניין?!

כוחו של דיבור חיובי

מביא את התוצאות השליליות.

זכות וזיכון

אם כך באמירת דברים על הרע של הזולת, הרי מכיוון ש"מידה טובה מרובה ממידת פורענות", קל-וחומר שאמירת דברי שבח על יהודי מוציאה לידי גילוי את המעלות החבויות בו, והדבר מעניק לו כוח וסיוע בעבודתו לקב"ה. כשמלמדים זכות על יהודי ומדברים על מעלותיו, הדיבור עצמו גורם שמעלות אלה יבואו לידי ביטוי בפועל.

זו ההוראה שנלמדת מהציווי 'אמור': יש לדבר בשבחו של יהודי, לדון כל יהודי לכף זכות ולדבר על מעלותיו. כשעושים כך, יתקיים גם הפירוש הפנימי ב"הווי דן את כל האדם לכף זכות" - 'זכות', מלשון זיכוך; כלומר, הדבר יביא לידי כך שכל יהודי יהיה זך וטהור, עד שהקב"ה יאמר עליו "ישראל אשר בך אתפאר".

(לקוטי שיחות כרך כז, עמ' 158)

אבל הקב"ה - מה שהוא אומר, הוא עושה. בני-ישראל דבוקים בקב"ה, "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום", ולכן כשם שאמרתיו של הקב"ה הן אמת והאמירה עצמה פועלת ויוצרת, כך גם ליהודי יש הכוח לומר דברי אמת, שגם יכולים לפעול וליצור על-ידי עצם האמירה.

הוצאת ההעלם

איזו אמירה פועלת על-ידי עצם האמירה? זו אמירת דברי זכות על הזולת. עניינו של דיבור הוא להוציא דברים מן ההעלם אל הגילוי. דברים שהיו בהעלם במחשבה מתגלים ויוצאים החוצה על-ידי הדיבור. הכוח הזה פועל גם על יהודי שני.

כאשר מדברים על הרע של הזולת, מוציאים בכך לידי גילוי את הרע הקיים בתוכו, והדבר עלול לגרום לו נזק. אילו לא היו מדברים על כך, ייתכן שהרע היה נותר כשהוא חבוי בתוכו, ולא היה

מה של פרשתנו - אמור. מילה זו, בהקשרה הכתוב בתורה, אמורה על הכוהנים - "אמור אל הכוהנים", אולם מנהג ישראל לקרוא לפרשה אמור, בלי ההמשך ("אל הכוהנים"). על-כן יש לראות בזה הוראה לכל יהודי, שהתורה אומרת לו: "אמור!".

מה יהודי צריך לומר? אי-אפשר לומר שהכוונה לדברי תורה, כי על זה נאמר ציווי מפורש "ודיברת במ" (בדברי תורה). אלא האמירה שעליה מצווה כל יהודי היא - לומר דברים בשבחו של חברו.

האמירה יוצרת

על הפסוק "אמור אל הכוהנים" נאמר במדרש: "אמרות ה' אמרות טהורות. אמרות בשר-ודם אינן אמרות טהורות". המדרש מביא דוגמה ממלך בשר-ודם, שמבטיח לבני עמו לבנות בניין, ולמחר הוא שוכב לישון ולא קם, "היכן הוא והיכן אמרותיו?".

מן המעיין קידוש השם | מאת הרב אליעזר ברוד

אמרת השבוע

מהו "ה' אחד"

אחד ה'משפיעים' המפורסמים בישיבת תומכי-תמימים בליובאוויטש היה ר' מיכאל בלינר. הוא היה יהודי עובד ה', שתפילתו הייתה יכולה לארוך שעות רבות. פעם אחת, כשעמד באמצע ברכות קריאת-שמע, נכנס לבית הכנסת סנדלר, ור' מיכאל שמע את קולו. מיד הפסיק את תפילתו וסימן לסנדלר על נעליו הקרועות של אחד התלמידים, כאומר לו לתקן.

לאחר התפילה שאלו את ר' מיכאל, איך הפסיק באמצע ברכות קריאת-שמע כדי לעסוק בתיקון נעליים. השיב ר' מיכאל: "וכי מה אתם חושבים, 'ה' אחד' פירושו שהאדם יכול להיות שקוע בעולמות העליונים ובה בעת להיות אדיש לסבלו של השני? המבחן ש'ה' אחד' חדר בך הוא, כשאינך יכול לנוח ולשקוט עד שנעליו של הזולת יתוקנו".

על תנאי

"ונקדשתי בתוך בני-ישראל אני ה' מקדישכם. המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים" (ויקרא כב, לב-לג). על תנאי הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על תנאי שתמסרו עצמכם לקדש שמי.

(תורת כוהנים)

לקדש ולא לחלל

כל בית-ישראל מצווים על קידוש השם הגדול הזה, שנאמר: "ונקדשתי בתוך בני-ישראל", ומוזהרים שלא לחללו, שנאמר: "ולא תחללו את שם קדשי".

(רמב"ם)

מסירת הרצון

תכלית העבודה היא לקדש את שמו יתברך. קידוש השם נעשה על-ידי מסירות נפש דווקא, שעניינה מסירת הרצון, ובאופן כזה שאין לו רצון אחר כלל, אלא כל רצונו מסור לעניין זה בלבד.

(ספר המאמרים תש"ד)

תנועה אחת

על "ונקדשתי בתוך בני-ישראל" מפרש רש"י: "מסור עצמך וקדש שמי" - אפילו תנועה אחת של אדם אינה יכולה להיות אמיתית ללא מסירות-נפש.

(רבי אהרן מקרלין)

תמיד לקדש

לא יהא אדם מחלל את השם ועובר עבירות באמתלה שבסופו של דבר יביאו מעשים אלו לידי קידוש השם ולידי ריבוי כבוד שמים. זהו שאומרת התורה "ולא תחללו את שם קדשי" גם באמתלה של "ונקדשתי בתוך בני-ישראל".

(עיטורי תורה)

החסד אינו מחפה

יש העוסקים בדברים נעלים, כמו ענייני צדקה וחסד, אך אינם נוהרים בדברים הגורמים חילול שם שמים. באה התורה ומזהירה, שגם כאשר עוסקים בעשיית חסד, לא יהיו מחללים את השם.

(שארית מנחם)

לילה בציון

זה היה בערב ראש-חודש תמוז האחרון לחייו של החסיד ר' נפתלי-צבי גולדברג, שעלה מרייצפרט שבהונגריה והתיישב בארץ-ישראל. ר' נפתלי-צבי חש כי נותרו לו ימים לא-רבים בעולם הזה, והוא קרא לנכדו, שלמה-זלמן גולדברג, שהיה אז בחור צעיר.

"האם ידוע לך, נכדי היקר, מהו 'תמוז'?", שאל את שלמה-זלמן. הנכד שתק והסבא המשיך מיד ואמר: "תמוז הוא ראשי תיבות זמני תשובה ממשמשים ובאים. צריכים אפוא לעשות תשובה. ומכיוון שאני מרגיש שקיצי קרב ובא, רצוני לספר לך סיפור שאירע לפני שנים רבות ושעד היום שמרתי אותו בסוד. אך עתה, קודם לכתו לעולם שכולו טוב, אני רוצה לספר לך, כדי שתעבירהו הלאה, לדורות הבאים:

"שנים נהגתי להקדיש את החודשים אלול ותשרי לעבודת הבורא. בתקופה זו הייתי עוזב את ביתי, מתנתק מכל הבלי העולם, ויושב בציון רבי שמעון בר-יוחאי במירון. שם הייתי עוסק בתורה ובתפילה.

"שנה אחת ישבתי במירון, עטוף טלית ומעוטר בתפילין, ולמדתי תורה בחברותא, באולם הגדול שבין קבר רשב"י לקבר בנו, רבי אלעזר. מכיוון שבאותה שעה היינו שם לבדנו, נעלנו את הדלתות, כדי להימנע מביקורים של טיפוסים מפוקפקים ששוטטו באזור.

"בישבנו כך, שקועים עמוק בלימוד, קלטו אוזנינו רחש מלמעלה. הגבהנו את עינינו ולתדהמתנו ראינו שני בדואים משתלשלים פנימה מבעד האשנב שבתקרת הציון. השניים היו חמושים בחרבות ונעלו מגפיים בעלי סוליות ברזל מחודדות. דיי היה להביט בהם כדי לחוש פחד-מוות.

"הבנו מיד את הסכנה האורבת לנו. חזותם של הבדואים והדרך שבה חדרו לתוך הציון הקדוש לא הותירו ספק בדבר כוונותיהם הרעות. לברוח לא יכולנו, כי הם היו משיגים אותנו. לצעוק היה גם-כן מעשה חסר תועלת, כי איש לא היה שומע אותנו. זה היה עניין של דקה או שתיים עד שיגיעו אלינו. ראשנו קדח בחיפוש אחר מוצא הצלה.

"לאחר ששקלתי את הדברים פניתי לחברי ואמרתי: 'מה שיהיה איתנו, יהיה. אנחנו נתונים בידי של הקב"ה

והוא שיגזור את גורלנו. אך לכל-הפחות נציל את התפילין שלנו מידיהם הטמאות של השניים'.

"באחת הפינות היו גחלים כבויים, שעליהן נהגנו לבשל את ארוחותינו.

הסרנו מיד את התפילין מעלינו וטמנו אותן בין הגחלים.

"מיד לאחר מכן הצטנפנו לנו כל אחד בפנינה אחרת, והתחלנו לומר וידוי ולקרוא קריאת-שמע, מתוך כוונה

אהבת-ישראל | מאת מנחם ברוד

לעשות טובה ליהודי

דוע הפתגם של הבעל-שם-טוב: "נשמה יורדת לעולם הזה וחייה שבעים-שמונים שנה, כדי לעשות טובה ליהודי פעם אחת, בגשמיות ובפרט ברוחניות" (היום-יום ה' באייר). משמעות הדברים היא, שלעיתים תכלית הירידה של נשמה לעולם הזה היא רק כדי לעשות טובה ליהודי.

הרבי מליובאוויטש מגדיר אמרה זו (לקוטי שיחות כרך כה, עמ' 389) "מאמר נפלא", ומסביר: "מדובר ביהודי הלומד תורה ומקיים מצוות בכל יום ויום במשך שבעים-שמונים שנות חייו... ואף-על-פי-כן אומר הבעש"ט, שירידת הנשמה בגוף יכולה להיות לא בשביל קיום כל התורה והמצוות... אלא כדי לעשות טובה - פעם אחת ויחידה - ליהודי שני! ועד כדי כך, שאפילו אם האדם חי לא רק 'מי שנותניו בהם שבעים שנה', אלא 'אם בגבורת שמונים שנה' - כל זה הוא כדי לעשות טובה אחת ויחידה ליהודי שני".

והרבי מסיים: "אפילו אם יש על כך קושיות ולא מבינים זאת בשלמות - היהדות כולה מושתתת על הקדמת 'נעשה' ל'נשמע'".

גשמיות שהיא רוחניות

בתפגם הנ"ל נאמר שתכלית ירידת הנשמה יכולה להיות עשיית טובה "בגשמיות ובפרט ברוחניות". כ"ק אדמו"ר הרי"צ אמר בשם החסידים הראשונים (אגרות קודש אדמו"ר הרי"צ כרך יב, עמ' קיב), שההבדל בין גשמיות לרוחניות אינו אלא בגשמיות האישית, שאז ההתעסקות בגשמיות היא מצד הנאת הגוף, ואילו ההתעסקות ברוחניות היא מצד הנשמה; אולם כשמדובר בגשמיות של הזולת (שבזה אין לעושה הטובה הנאת הגוף) - אין הבדל בין גשמיות לרוחניות.

אומר הרבי (תורת מנחם כרך ו, עמ' 147): "כאשר יהודי מתעסק בגשמיות של הזולת מתוך חיות, ובאותה חיות שהוא מתעסק בגשמיות (או הרוחניות) שלו - הרי זו הוכחה שגם הגשמיות שלו היא אלוקית, היינו שאין אצלו הבדל בין גשמיות לרוחניות, מכיוון שגם הגשמיות שלו אינה מצד הנאת הגוף, כמו הגשמיות של הזולת, שבוודאי אינה מצד הנאת הגוף (שהרי הגוף שלו אינו נהנה מהגשמיות של הזולת), מאחר שנגרש אצלו שגם הגשמיות היא אלוקות.

"זהו הטעם שמצאנו אצל רבותינו נשיאנו שהשתדלו בנוגע לעשיית טובה ליהודי בגשמיות, ותבעו מהמקושרים ומהשייכים אליהם שיתעסקו בגשמיות של זולתם באותה חיות שמתעסקים בגשמיות שלהם - כי ככל שהזמן נמשך והולך, מתקרבים והולכים יותר לביאת המשיח, שאז לא יהיה הבדל בין גשמיות לרוחניות, מכיוון שיראו בגלוי שגם המציאות הגשמית היא אלוקות, כמו שכתוב 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר', היינו שגם הבשר הגשמי יראה אלוקות.

"ולכן הכנה לימות המשיח השתדלו רבותינו בעניין ההתעסקות בגשמיות של הזולת, כאמור, שבעניין זה מתבטאת שלילת ההבדל שבין גשמיות לרוחניות".

מחשבות פסולות

בעניין זה יש עוד הדגשה: כשעוסקים בעשיית טובה ליהודי שני, אין לחשוב כלל וכלל על תועלת אישית שיכולה להיות מופקת מכך. ייתכן שהמחשבה על התועלת האישית אינה פוגעת כלל וכלל בעשיית הטובה ליהודי השני, אבל עצם העובדה שהאדם חושב על עצמו, בשעה שהוא עוסק בעשיית טובה לזולת, היא דבר בלתי-ראוי.

בדרך זו מפרש הרבי את הציווי "ולפני עיוור לא תיתן מכשול", שעל זה מפרש רש"י: "לא תיתן עצה שאינה הוגנת לו". הרבי דן בכך באריכות (לקוטי שיחות כרך כז, עמ' 141) ומוכיח שאין מדובר בעצה שעלולה לגרום נזק לזולת, אלא שכאשר האדם חשב על העצה, חשב על תועלתו האישית, ולכן היא מוגדרת "עצה שאינה הוגנת לו". התורה מלמדת אותנו, שכאשר עוסקים בטובתו של הזולת, יש לחשוב עליו בלבד ועל טובתו שלו.

גדולה. מבלי משים נפלטה מפי אנחה כבדה, כחשבתני על מה שצפוי לנו בעוד זמן קצר. קשה היה לי להשלים עם העובדה שאסון כזה יפקוד אותנו דווקא בהיותנו במקום הקדוש הזה, בצל התנא האלוקי רשב"י.

"בעודי חושב את מחשבותיי ושפתיי מוסיפות לשאת תפילה נרגשת, חשתי כאילו שתי ידיים איתנות אוחות במותני ומרימות אותי ממקומי. את השניות הבאות לא אזכור, אך כעבור רגע מצאתי את עצמי עומד על גבעה שהשקיפה אל קבר רשב"י. לצידי עמד גם חברי.

"דקות אחדות עמדנו שם שותקים ומביטים איש ברעהו, נתונים לרושם הפחד העמוק מהסכנה שנשקפה לנו, מתקשים לעכל את הנס שהתחולל. ידענו שניצלנו בזכות רשב"י, שפעל ישועות בחייו ולא-פחות מכך - לאחר הסתלקותו.

"כעבור כמה רגעים, כשהתאוששנו מעט, מיהרנו אל הכפר הסמוך, שליד קבר רבי יוחנן הסנדלר. בכפר התגוררו ערבים שהתיידדו איתנו, כשהיינו קונים אצלם מצרכי מזון. סיפרנו להם את שאירע לנו.

"הערבים מיהרו להתאסף לחבורה, ויצאו לעבר הקבר, כדי לנסות ללכוד את שני הבדואים, שפרצו כך לתוך מקום קדוש וביקשו להתנכל לנו. אך עד שהגיעו אל הקבר נעלמו עקבות השניים".

ר' נפתלי-צבי סיים את סיפורו לנכדו והוסיף:

"מיד לאחר המעשה החלטנו, אני וחברי, לשמור עליו בסוד, כדי ששמנו לא ייקשר בסיפורי אותות ומופתים וכדי שלא ייקפו לזכותנו כוחות וסגולות שאין בנו. ואולם כעת אני חש חובה לספר את הסיפור הזה, כדי שהכול יידעו את קדושתו של ציון רשב"י".

פחות משבוע לאחר מכן, בו' בתמוז, נפטר ר' נפתלי-צבי בירושלים ונקבר בהר הזיתים. על מצבתו חרותות השורות הבאות: "פה נטמן הרב החסיד המופלא, שקדן על התורה והעבודה וירא אלוקים, ר' נפתלי-צבי בן הגאון החסיד המפורסם איש אלוקים קדוש, מורנו הרב ר' זאב-וולף, אב בית-דין קהילת רייצפרט באונגריין ותלמיד הרב הקדוש רבי יצחק-אייזיק מקאליב, ומנוחתו-כבוד בצפת".

(תורגם ועובד מתוך 'די ברכה אין שטוב', היוצא-לאור על-ידי מוסדות סטולין-קרלין)

כל מה שצריך לדעת על 'תחנון'

הרב שטיין ויצירתו. אנציקלופדיה ל'תחנון'

הישיבה רוב שיוכן ויז'ניץ בבני-ברק. יום אחד הציע לו ראש-הישיבה ללמוד עמו בחברותא בכל יום שישי בצהריים. הלימוד הזה, שהחל בשעה שתיים בקירוב והסתיים סמוך להדלקת הנרות, נמשך כמה שנים.

לעיין במקור

"אלה היו שעות מופלאות של לימוד מבורך", מתרפק הרב שטיין. "מלבד זאת, למדתי מהרבי שלי עוד שני דברים חשובים: ראשית, בכל פעם שנתקלים בהפניה למקור כלשהו, ברש"י, ב'תוספות' או בכל מפרש אחר – יש לעיין בגוף המקור. שנית – סדר. הרבי הוא האדם הכי מסודר שפגשתי מעודי. בגמר הלימוד היה השולחן שלנו מלא ספרים, שהרי, כאמור, הקפדנו לעיין בכל מקור. הרבי דאג לסיים את הלימוד כמה דקות קודם הזמן, ולהחזיר כל ספר למקומו. 'הסדר הוא חלק מהלימוד', אמר."

מיון ופענוח

הסדר המופתי הוא שסייע לרב שטיין בהקמת פרויקט ה'תחנון'. מדובר במלאכת איסוף חרוצה ויסודית, הנמשכת זה כעשרים שנה. ראשיתה בעת שהרב שטיין היה איש-עסקים שנסע בעולם. בכל מקום שאליו בא, פנה מיד לספריות ותר אחר חומר חדש בעניין 'תחנון'. כיום הוא בקשר עם כמה ספרנים, הטורחים ליידע אותו על כל ספר או חיבור העוסקים ב'תחנון'.

מסופר על רבי אברהם הלוי, אחד מתלמידי האר"י, שנהג לומר בכל יום ב'שמונה-עשרה' את תפילת 'נחם'. כשעשה כך גם בל"ג בעומר, נגלה רבי שמעון ברי-יוחאי אל האר"י והקפיד על אמירת 'נחם' של תלמידו "ביום שמחתו". כעבור זמן-מה אירע לרבי אברהם אסון כבד, והוא תלה זאת בקפדתו של רשב"י. סיפור זה משמש חיזוק נוסף למנהגנו שלא לומר 'תחנון' בל"ג בעומר.

'תחנון' הוא גם פרויקט-החיים של הרב אפרים פישל שטיין, חסיד ויז'ניץ מבני-ברק. בביתו שני ארונות גדושי אוגדנים, ובהם תצלומים מתוך כאלפיים וחמש-מאות ספרים וקונטרסים העוסקים ב'תחנון', להיבטי הרבים.

חברותא עם האדמו"ר

בארון אחד מרוכזים התצלומים כפי שהם מחולקים לחמש קטגוריות: הלכה, מנהגים, שאלות ותשובות, הרמב"ם ומפרשיו ועוד. לצד כל מובאה מוצמד תצלום עמוד השער של ספר המקור. בארון נוסף מחולק החומר לפי פרקים (כחמישים במספר), המשמשים בסיס לסדרת הספרים 'עבודת אפרים', ששניים מחלקיה כבר ראו אור. 'תחנון ביום ל"ג בעומר' הוא שמו של אחד הפרקים.

הרב שטיין (70) נולד בעיר אראד שברומניה. בילדותו עלתה משפחתו ארצה והתיישבה בבני-ברק. הוא למד בישיבת ויז'ניץ, כשהאדמו"ר הנוכחי (יחזק'ה את בריאותו) עדיין שימש ראש-

פינת ההלכה | מאת הרב יוסף גינזבורג, רב אזורי עומר

תספורת כהלכה

שאלה: למה נוהגים שלא לספר בנים עד גיל שלוש?

תשובה: נאמר בתורה (ויקרא יט, כז): "לא תקיפו פאת ראשכם". זו מצוות לא-תעשה, שאסור לגלח את השער שבצדעיים, מימין או משמאל. הדבר נקרא 'הקפה', מכיוון שכאשר מגלחים שער זה, מקבל שער הראש צורת עיגול. איסור גילוח הפאות הוא איסור נפרד – ואף חמור – מאיסור השחתת הזקן.

המקום הנקרא 'פאה' הוא המשולש שקצהו האחד בקצה המצח (העליון), קצהו השני בנקודה העליונה ביותר שאליה אפשר למתוח את האוזן, וקצהו התחתון מתחת לאוזן, במקום שמתחילה הלחי התחתונה (יש מקילים להסתפק בפאות עד אמצע האוזן).

את השער הגדל באזור זה (ואפילו מקצתו) אסור לספר לגמרי. יש להשאיר שערות באורך שמאפשר לכופף את קצה השערה לשורשה. ויש מקילים לקצץ יותר, כל עוד אין מגלחים סמוך לבשר ממש (מס' 1

במכונה כשר, ועדיף מס' 2). מי שמגלח לגמרי את שער הראש, צריך זהירות יתרה בנידון, וצריך להזהיר את הספר על כך.

אין מצווה להשאיר פאות ארוכות (ואדרבה, האר"י ז"ל היה מקצצן במספרים כשהגיעו למקום הזקן), אף כי יש שנהגו להשאירן גדלות עד מתחת האוזן. ויש שאינם קוצצים את הפאות כלל; ויש בזה משום 'און יעקב'.

גם את פאת ראשו של ילד אסור לגלח, וזה איסור מן התורה. בהרבה מתפוצות ישראל נהוג שלא לספר כלל את הן עד מלאות לו שלוש שנים. בגיל זה מתחיל החינוך למצוות (וגם ההכנסה ל'חדר'), והדבר בא לידי ביטוי ראשון בכך שאז מספרים לילד את שער הראש, ברוב עם ובחגיגות, ב'תספורת מצווה', ומניחים לו פאות. וכן מנהג חב"ד.

מקורות: שו"ע י"ד סימן קפא ונו"כ. משנ"ב בבית"ל ונ"א. שעי הלכה ומונה י"ד סי' לה. ש"ת סנדל צופים ח"א סי' כז. אנציקלופדיה תלמודית, ערך "הקפת הראש". ספר המנהגים חב"ד עמ' 78. סקירה בעניין 'חלקה' בקובץ 'זכור לאברהם' תשנ"ג עמ' תקב. תודה לרב שמעון שטרן מהמכון המדעי-טכנולוגי להלכה.

גפן מבטחים שיווק מורשה לקרן הפנסיה הגדולה והחזקה בישראל - מבטחים ביטוח מיוחד לבתי כנסת

גפן השפע 100% חסכון ללא קנסות ביטוחי רכב בתנאים מעולים

ביטוח דתי ישראלי
גפן בס"ד
1-800-39-33-39

ה"י דו"ט הצלה

מרכז: בית 'הצלה', רח' רבי עקיבא 106, ת.ד. 5035 בני ברק

מביאים רפואה ודואים ישועה!

מאות מתנדבי 'הצלה' השוהים במידון, יחלקו עבורכם את המשקה לרבבות היהודים.

המוסד מוכר לתרומות במס הכנסה לפי סעיף 46 לפי הוראות הרבנים, אפשר לשלם מכספי מעשר.

1-800-201-102 חוקק
השמה:

FREEDA SINCE 1920

סדרת הויטמינים המובילה בארה"ב עכשיו בישראל בכשרות מהודרת!!!

ישירות מהיבואן לצרכן - חסוך את פער התיווך. הסדרה הרחבה של כלל הויטמינים והמינרלים ישירות לביתך.

1-700-70-70-64
www.freeda.co.il • sales@freedavitamins.co.il

כל הויטמינים הינם: ללא גלואן וללא סוכר.